İBADET

İbadetin Anlamı ve Önemi:

- **İbadet:** Allah'a ta'zim ve saygı göstermek emirlerine itaat etmek, O'na kulluk etmek demektir. Diğer bir ifade ile yapılmasını emrettiği, razı olduğu söz ve davranışlardır.
- İnsan, beden ve ruhtan meydana gelen bir varlıktır. Bedenimizin maddi gıdaya ihtiyacı olduğu gibi ruhumuzun da manevi gıdaya ihtiyacı vardır. Ruhun en önemli gıdası sağlam iman ve ihlasla yapılan ibadettir.
- **İbadet** Allah'a saygı ve itaatin en yüksek derecesidir.

İbadetin Önemi:

- **وَمَاخَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونَ**
- ***“Ben, cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.***
- **مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعِمُونِ**
- ***Ben onlardan rızık istemiyorum. Beni doyurmalarını da istemiyorum.***
- **إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ**
- ***Şüphesiz rızık veren güç ve kuvvet sahibi olan ancak Allah’tır.”*** [1]

[1] Zariyat, 56-58.

İbadetin Gerekliliği:

- Kur’an-ı Kerim sadece iman sahibi olmakla kendilerini kurtaracaklarını zannederek ibadetlere karşı gevşeklik gösterenleri şöyle uyarmaktadır:
- الم {} أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ {} وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ
- ***İnsanlar, imtihandan geçirilmeden, sadece «İman ettik» demeleriyle bırakılacaklarını mı sandılar? Andolsun ki, biz onlardan öncekileri de imtihandan geçirmişizdir. Elbette Allah, doğruları ortaya çıkaracak, yalancıları da mutlaka ortaya koyacaktır.***[2]

---

[2] Ankebut, 1-3.

İbadetler İslam'ın Temelini Oluşturmaktadır:

- Rasulullah buyurdu ki:
- بُنِيَ الْإِسْلاَمُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلاَةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَالْحَجِّ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ
- *"İslam beş şey üzerine kurulmuştur. Allah'tan başka ilah bulunmadığına ve Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şahadet etmek, namaz kılmak, zekat vermek, haccetmek ve Ramazan orucunu tutmaktır."*[3]

[3] Buhari.

Allah’ın Nimetleri Sayılamaz:

- اَللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ

- ***“Gökleri ve yeri yaratan, gökten suyu indirip onunla rızık olarak size her türlü meyveler çıkaran, izniyle denizde yüzüp gitmeleri için gemileri emrinize veren, nehirleri de size akıtan ancak Allah’tır.***

- وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنَ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَآتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ

- ***Adetleri üzere seyreden güneşi ve ayı size faydalı kılan, geceyi ve gündüzü istifadenize veren yine Allah'tır. O, size istediğiniz her şeyden verdi. Eğer Allah'ın nimetini sayacak olursanız sayamazsınız. Doğrusu insan çok zâlim, çok nankördür."[4]***

[4] İbrahim, 32-34.

İbadet Şükrün Gereğidir:

- Hz. Ali diyor ki: “Karşılığında bir menfaat umarak yapılan ibadet, ticaretçinin ibadetidir. Korku sebebiyle yapılan ibadet kölenin ibadetidir. Allah'ın nimetlerine şükretmek maksadıyla yapılan ibadet, hür olan kimsenin ibadetidir.”

- Hz Aişe anlatıyor:
- قَامَ النَّبِيُّ حَتَّى تَوَرَّمَتْ قَدَمَاهُ، فَقِيلَ لَهُ: غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ، قَالَ:
- Rasulullah geceleri ayakları şişinceye kadar ibadet ederdi. Kendisine: "Ey Allah'ın Resulü! Geçmiş ve gelecek günahlarını Allah bağışladığı halde niçin bu kadar yoruluyorsunuz?" denildi. Peygamberimiz şöyle buyurdu:
- أَفَلاَ أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا
- *"Allah'a şükreden bir kul olmayayım mı?"*[5]

---

[5] Buhari.

İbadet Allah’ın Kulları Üzerindeki Hakkıdır:

- Muaz b.Cebel anlatıyor: Peygamberimiz (sas) bana şöyle dedi:
- يَا مُعَاذُ، هَلْ تَدْرِي حَقَّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ، وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ؟
- *“Ey Muaz, Allah’ın kulları üzerindeki hakkını ve kulların Allah üzerindeki hakkı nedir bilir misin?”*
- قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ،
- Ben: “Allah ve Resulü daha iyi bilir.” dedim. Peygamberimiz şöyle buyurdu:
- فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَحَقَّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا

- *«Allah'ın kulları üzerindeki hakkı; O'na ibadet etmeleri ve kendisine hiçbir şeyi ortak koşmamalarıdır. Kulların Allah üzerindeki hakkı da; O'na ibadet edip, hiçbir şeyi ortak koşmadıkları takdirde, onlara azap etmemesidir.»*
- **فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلاَ أُبَشِّرُ بِهِ النَّاسَ؟**
- «Bunu insanlara müjdeliyeyim mi?» Dedim.
- **قَالَ: لاَ تُبَشِّرْهُمْ، فَيَتَّكِلُوا**
- «*Hayır! Müjdeleme, çünkü buna güvenerek gevşeklik gösterirler.*» buyurdu.[6]

---

[6] Buhari.

İbadetlere Karşı Kibirlilik Göstermek:

- وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

- ***“Bana dua edin, kabul edeyim. Çünkü bana ibadeti bırakıp büyüklük taslayanlar, aşağılanarak cehenneme gireceklerdir”***[7]

[7] Mümin, 60.

İbadet İnsanın Allah Katındaki Değerini Arttırır:

- قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ

- ***"De ki: İbadetiniz olmasa Rabbim size ne diye değer versin?"***[8]

---

[8] Furkan, 77.

İbadetin Faydaları:

- İbadetleri yapmada asıl amaç Allah rızası olmakla birlikte Allah-u Teala biz kullarına emrettiği ibadetlerde yine bizlerin faydalanacağı hususlar var etmiştir: Örneğin namaz ibadetinin onu yerine getirene sağladığı faydalar Kur'an-ı Kerim'de şöyle bildirilmektedir:
- **اُتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ**
- ***(Ey Muhammed) Sana vahyedilen kitabı oku ve namaz kıl. Çünkü namaz hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah'ı anmak elbette (ibadetlerin) en büyüğüdür. Allah yaptıklarınızı bilir."***[9]

---

[9] Ankebut, 45.

İbadette Devamlılık:

- وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ

- ***Sana ölüm gelip çatıncaya kadar Rabbine ibadet et![10]***

******

- حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ والصَّلاَةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ

- ***Namazlara ve orta namaza devam edin; gönülden boyun eğerek Allah için namaza durun.[11]***

---

[10] Hicr, 99.
[11] Bakara, 238.

- وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى

- ***Ailene namazı emret; kendin de ona sabırla devam et. Senden rızık istemiyoruz; (aksine) biz seni rızıklandırıyoruz. Güzel sonuç, takvâ iledir.***[12]

---

[12] Taha, 132.

- Rasulullah buyurdu ki:

- سَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَاعْلَمُوا أَنْ لَنْ يُدْخِلَ أَحَدَكُمْ عَمَلُهُ الْجَنَّةَ وَأَنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ

- *(İşlerinizde) orta yolu tutunuz, dosdoğru olunuz. Biliniz ki, hiç biriniz ameli sâyesinde kurtuluşa eremez ve Allah için amellerin en sevimlisi az da olsa devamlı olanıdır.*[13]

---

[13] Buhari.

- Hz. Âişe anlatıyor: Bir kere Rasulullah’a şöyle soruldu:
- أَيُّ الْأَعْمَالِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ
- «Hangi ibâdet Allah'a daha çok sevimlidir?» Rasulullah şöyle cevap verdi:
- أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ اِكْلَفُوا مِنَ الْأَعْمَالِ مَا تُطِيقُونَ
- *“Az olsa bile devamlı yapılanı ve takatinizin yettiği amelleri yapınız.”*[14]

---

[14] Buhari.

- Abdullah İbni Amr anlatıyor: Rasulullah (sas) bana şöyle dedi:
- يَا عَبْدَ اللَّهِ لَا تَكُنْ مِثْلَ فُلَانٍ كَانَ يَقُومُ اللَّيْلَ فَتَرَكَ قِيَامَ اللَّيْلِ
- *“Ey Abdullah! Filan kimse gibi olma, çünkü o gece ibadetine devam ederken, sonra geceleri ibadet etmeyi terk etti.”*[15]

---

[15] Buhari.

İbadette Aşırıya Kaçmamak:

- Hz. Aişe anlatıyor: "Yanımda Benî Esed kabilesinden bir kadın vardı. Bu sırada Hz. Peygamber içeri girdi ve: "Bu kimdir?" buyurdu. "Falancadır, geceleri hiç uyumaz, (ibadet yapar)" dedim. Rasulullah şöyle buyurdu:
- **مِهْ عَلَيْكُمْ مِنَ الْاَعْمَالِ مَا تُطِيقُونَ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا، وَكَانَ أَحَبُّ الدِّينِ إِلَيْهِ مَا دَامَ عَلَيْهِ صَاحِبُهُ**
- *"Sus, yeter! Size, tâkat getirebileceğiniz amel yaraşır. Siz (ibadet yapmaktan) usanmadıkça, Allah da (sevab vermekten) usanmaz. Allah'a en hoş gelen dinî amel, kişinin devamlı olarak yaptığı ameldir"*[16]

---

[16] Buhari, Müslim.

- Rasulullah (sas) buyurdu ki:

- لَنْ يُنَجِّيَ أَحَدًا مِنْكُمْ عَمَلُهُ

- *"Biliniz ki, hiç biriniz ameli sâyesinde kurtuluşa eremez."* Dediler ki:

- وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

- "Sen de mi kurtulamazsın, ey Allah'ın elçisi?" Efendimiz şöyle cevap verdi:

- وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِيَ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ سَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَاغْدُوا وَرُوحُوا وَشَيْءٌ مِنَ الدُّلْجَةِ وَالْقَصْدَ اَلْقَصْدَ تَبْلُغُوا

- *“Evet, ben de kurtulamam. Şu kadar var ki Allah rahmet ve keremi ile beni bağışlamış olursa, o başka! (İşlerinizde) orta yolu tutunuz, dosdoğru olunuz, güzele yakın olanı arayın, sabah vaktinde, akşam vaktinde, bir miktar da gecenin son kısmında ibadet edin, ağır ağır hedefe varabilirsiniz.”*[17]

******

- Enes ibn Mâlik anlatıyor:
- Üç kişi Peygamber'in kadınlarının evlerine gelip Peygamber'in ibâdetinden sordular. Bunlara Peygamber'in ibâdeti haber verilince kendileri bu ibâdeti azımsadılar ve:
- “Biz nerede, Peygamber nerede? Muhakkak Allah Peygamber'inin geçmiş olan ve gelecekte işlenmesi muhtemel bulunan bütün günahlarını mağfiret etmiştir”, dediler.

---

[17] Buhari, Müslim.

- İçlerinden biri:
- “Ben geceleri dâima namaz kılacağım!” dedi. Diğeri de:
- “Ben her zaman oruç tutacağım ve oruçsuz olmayacağım”, dedi. Üçüncüsü de:
- “Ben de kadınlardan ayrı yaşayacağım, hiç evlenmeyeceğim”, dedi.
- Onlar bu sözleri söylerken Rasûlullah onların yanlarına çıkageldi ve şöyle dedi:
- *"Şöyle şöyle diyenler sizler misiniz? Dikkat edin! Allah'a yemin ederim ki, ben sizin Allah'tan en çok korkanınız ve en çok takvâlı olanınız benim. Bununla beraber ben oruç tutarım, oruçsuz bulunurum, nafile namaz kılarım, (gecenin bir kısmında) uyurum, kadınlarla da evlenirim. (İşte benim sünnetim, hayât yolum budur.) Her kim benim bu sünnetimden yüz çevirirse, o benden değildir."*[18]

---

[18] Buhari, Nikah, 1.

İbadetin Aslı:

- Anlatıldığına göre ibadetin aslı şu üç şeydir:
- 1-) Korku 2-) Ümit 3-) Sevgi
- Korkunun alameti, haramları terk etmek; ümidin alameti ibadete karşı arzulu olmak; sevginin alameti de şevk ve yöneliştir.
- Buna karşılık günahın özü de şu üç şeydir:
- 1-) Kibirlilik 2-) Hırs 3-) Kıskançlık
- Kibirlilik ilk defa şeytanda görüldü. Bilindiği gibi şeytan, secde etmesi emredildiği zaman kibirlenip bu emre uymayarak lanetlik oldu.
- Hırs, ilk defa Hz Âdem'de görüldü. Bilindiği gibi Hz Âdem, ebedi olarak cennette kalma tutkusuyla yasak meyveden yediği için oradan çıkarıldı.

- Kıskançlık ta ilk defa Hz Âdem’in oğlu Kabil’de görüldü. Bilindiği gibi Kabil, kıskançlık yüzünden kardeşini öldürdü ve bu sebeple cehennemlik oldu. Buna göre herkesin günahlardan kaçınarak olanca gayretiyle ibadete sarılması ve ibadetini de sırf Allah rızası için yapması gerekir.”

İbadetin Esasları:

- Bir gün Hatem-i Tai’ye sordular: “Amellerini hangi esaslara dayandırdın?” Şöyle cevap verdi: “İşlediğim amelleri dört esasa dayandırdım:
- 1-) Bildim ki, benim rızkım beni aşıp başkasına gitmez. Tıpkı başkasının rızkının bana gelmeyeceği gibi. Buna güvendim.
- 2-) Bildim ki, üzerime farz kılınmış ibadetler var ki, onları benim yerime başkası yapmaz Bu düşünceyle kendimi o ibadetlere adadım.
- 3-) Rabbimin her an beni gördüğünü bilerek ondan utanmayı prensip edindim.
- 4-) Hızla bana doğru gelmekte olan bir ecelim olduğunu bilerek ben ona doğru gitmeyi prensip edindim.”

İbadetlerin Kabul Olunduğunun Alameti:

- Ebu Nerde diyor ki: “Kim ki şu dört ameli işlediği halde kendisinde iyilik yönünde gelişme görmezse bu durum, işlemiş olduğu o amelin Allah tarafından kabul edilmediğinin alametidir:
- 1-) Kim Allah yolunda savaşa katılır da döndükten sonra kendisinde iyilik yönünde bir gelişme görmezse
- 2-) Kim Ramazan ayında oruç tutar da daha sonraki aylarda kendinde iyilik yönünde bir gelişme göremezse
- 3-) Kim ki üzerine farz olan hac ibadetini yapar da dönüşünde kendinde iyilik yönünde bir gelişme göremezse
- 4-)Kim ki bir hastalık çeker de iyileştikten sonra kendisinde iyilik yönünde bir gelişme göremezse.”

İbadetin Şahsiyet Üzerindeki Etkileri:

- İbadet, insanın her türlü durum ve şartlara uyumunu ve intibakını kolaylaştırır; uyuşukluk ve tembellikten kurtarır. Askerlik gibi, insanın intibakta güçlük çektiği pek çok ortamda, ibadet ehli insanlarla ibadet ehli olmayanlar hemen fark edilir. Çünkü ibadet ehli böyle sıkıntı ve güçlüklere göğüs germesini bilir, zira bu gibi durumlara karşı idmanlıdır.
- İbadet, insanın şahsiyetini geliştirir ve olgunlaştırır. Çünkü kişinin Allah'a kul olması, kulluğunun gereğini yapması; başkalarına karşı eğilmekten, gösterişten, şeref ve haysiyetini rencide etmekten korur. Ayrıca kişi, Allah'a gerektiği gibi kul olabildiği oranda nefsinin arzularını, heva ve hevesine esir olmaktan kurtularak kendine hâkim, şahsiyetli, vakarlı ve itibarlı bir duruma yükselir. Nitekim bir fıkıh hükmüdür ki, Allah'tan başka hiç bir kimsenin huzurunda saygı ifadesi olarak rükû derecesinde eğilmek caiz değildir.

- İbadetlerine dikkatli olan dindar kişi, başlıca şu özelliklere sahip olacaktır:
- O, doğru, dürüst, kendine güvenir ve güvenilir, düzenli, disiplinli bir kimsedir. Kimsenin hakkını çiğnemez ve kimseye hakkını çiğnetmez. Sabırlı ve sebatlı, azimli ve gayretlidir. Güçlerinin ve yetkilerinin farkında, ancak sorumluluklarının da şuurundadır. Samimîdir, riyakârlıktan ve gösterişten hoşlanmaz. Sağlığının ve servetinin bir emanet olduğunu bilir, ona göre davranır. Hâsılı o, abide bir şahsiyettir.